

6. SINIF

TÜRKÇE

Defter Kitap

YAZAR KOMİSYONUMUZ

HARUN GÜNDOĞDU

BİLHAN UĞURLU

PINAR KISACIK

İBRAHİM ÇELİK

ADNAN ŞAHİN

AHMET KOÇ

EMRAH TURGUT

KADİR UZUN

ABDULKADİR UÇKAN

ABDULHAMİT EMEKLİ

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

HÜLYA BODUKCU

EDİTÖR

RAMAZAN ATAK
MÜMİNE TORUN

DİZGİ
GRAFİK TASARIM

BİLHAN UĞURLU
HARUN GÜNDOĞDU
AHMET KOÇ
ADNAN ŞAHİN

YAZAR

BASIM YERİ

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun bu kitabın tamamının ya da bir kısmının kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN: 978-625-9725-86-4

Sevgili Öğrenciler,

Eğitim modelinin güncellendiği; biyolojik, dijital ve fiziksel çağa doğru ilerlediğimiz bu süreçte sınavların amaç değil araç olarak yapılandırılması söz konusu. Bu kapsamda “Liselere Giriş” ve diğer sınavlarda sizden sadece soru çözmeniz değil; günlük hayatla ilişkilendirme, problem çözme, sorgulama, analiz etme gibi üst düzey bilişsel becerileri kullanmanız istenmektedir.

Mozaik Yayınları olarak deneyimli ve fenomen kadromuzla “Mozaik Defter Kitap” serimizi hazırlarken bilgiyi öğrenme, öğrendiğini kavrama ve kavradığını uygulama işleyişini merkeze alan bir yaklaşımı benimsedik. Bu doğrultuda kitabımızı tamamen öğrenme çıktılarına uygun, basitten karmaşığa ve günlük hayat ile ilişkilendirerek hazırladık.

Mozaik Defter Kitap Serimizde,

Öğrenme Alanı: ilgili öğrenme çıktısına ait detaylı konu anlatımı

Etkinlik: ilgili öğrenme çıktısının etkinlik uygulamaları

İzleme Testi: ilgili öğrenme çıktısının temel düzeydeki testi

Konu Kavrama Testi: ilgili konunun kavrama düzeyindeki testi

Yazılıya Hazırlık: 2 dönemdeki 4 yazılıya hazırlık çalışması ve 6 adet açık uçlu sorular

Bölümleri yer almaktadır. Bu bölümleri belirtildiği gibi hiyerarşik bir düzende ele alarak sizde kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini amaçladık.

Kitabımıza katkılarından dolayı Güler ONAT, Barış ÜNLÜ, İrfan ASLAN ve Mustafa YILMAZ’a ayrı ayrı teşekkür ederiz.

Kitabımızın öğretmenlerimizin değerli emeklerine bir destek, öğrencilerimizin değerli çalışmalarına bir kaynak olması umuduyla

...

Abdulhamit EMEKLİ
Mozaik Yayınları Koordinatörü

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

SÖZCÜKTE ANLAM

Yabancı Sözcüklere Türkçe Karşılıklar	7
İzleme Testi - 1	9
Sözcükte Anlam Özellikleri	11
İzleme Testi-2	15
Sözcükler Arası Anlam İlişkileri	17
İzleme Testi - 3	21
Söz Sanatları	23
İzleme Testi - 4	27
Deyimler	29
İzleme Testi - 5	34
Atasözleri	36
İzleme Testi - 6	39
İkilemeler, Pekiştirme, Kalıp Sözler ve Nezaket İfadeleri	41
İzleme Testi - 7	45
Konu Kavrama Testi (Sözcükte Anlam)	47
Açık Uçlu Sorular	49
I. Dönem I. Yazılı Sınavı	51
Dinleme ve Konuşma Sınavları	53
Yazma Etkinliği	54

2. BÖLÜM

CÜMLEDE ANLAM

Anlatımına Göre Cümleler	57
İzleme Testi - 1	62
Cümlede Anlam İlişkileri	64
İzleme Testi - 2	69
Cümle Yorumlama-Yakın Anlamlı Cümleler-Cümle Oluşturma	71
İzleme Testi - 3	74
Cümlede Kavramlar	76
İzleme Testi - 4	81
Cümlede Duygular	83
İzleme Testi - 5	87
Konu Kavrama Testi (Cümlede Anlam)	89
Açık Uçlu Sorular	91
I. Dönem II. Yazılı Sınavı	93
Dinleme ve Konuşma Sınavları	95
Yazma Etkinliği	96

3. BÖLÜM

PARAGRAFTA ANLAM

Konu - Başlık - Anahtar Sözcük	99
İzleme Testi - 1	103
Ana Düşünce - Şiirde Duygu - Yardımcı Düşünce	105
İzleme Testi - 2	109
Metinde Soru - Cevap, Metin Tamamlama	111
İzleme Testi - 3	114
Parça Bölme, Oluşturma; Akışı Bozan Cümle, Paragrafın Bölümleri	116
İzleme Testi - 4	122
Hikâye Unsurları, Dil ve Anlatım, Anlatıcı Türleri, Metinde Karakter	124
İzleme Testi - 5	129
Düşünceyi Geliştirme Yolları	131
İzleme Testi - 6	135
Metin Yapıları	137
İzleme Testi - 7	141
Paragraf Türleri	143
İzleme Testi - 8	147

Konu Kavrama Testi -1	149
Konu Kavrama Testi -2	151
Açık Uçlu Sorular	153

4. BÖLÜM

GÖRSEL YORUMLAMA VE SÖZEL MANTIK

Görsel Okuma / Yorumlama	157
İzleme Testi - 1	174
İzleme Testi - 2	176
İzleme Testi - 3	178
Sözel Yetenek/Akıl Yürütme	180
İzleme Testi - 4	186
İzleme Testi - 5	188
Konu Kavrama Testi - 1	190
Konu Kavrama Testi - 2	192
Konu Kavrama Testi - 3	194
Açık Uçlu Sorular	196

5. BÖLÜM

DİL YAPILARI

Kökler ve Ekler	201
İzleme Testi - 1	205
Yardımcı Ünsüzler	207
İzleme Testi - 2	210
Ses Olayları	212
İzleme Testi - 3	216
Özne-Yüklem Uyumu	218
İzleme Testi - 4	222
Konu Kavrama Testi	224
Açık Uçlu Sorular	226
II. Dönem I. Yazılı Sınavı	228
Dinleme ve Konuşma Sınavları	230
Yazma Etkinliği	231

6. BÖLÜM

METİN TÜRLERİ

Bilgilendirici Metinler	235
İzleme Testi - 1	239
Öyküleyici Metinler ve Şiir Metinleri	241
İzleme Testi - 2	245
Konu Kavrama Testi	247

YAZIM KURALLARI

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler	249
İzleme Testi - 1	254
Sayıların Yazımı	256
İzleme Testi - 2	259
Bazı Eklerin ve Kısaltmaların Yazımı	261
İzleme Testi - 3	265
Konu Kavrama Testi	267

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta ve Virgül	269
İzleme Testi - 1	274
Diğer Noktalama İşaretleri	276
İzleme Testi - 2	282
Konu Kavrama Testi	284
Açık Uçlu Sorular	286
II. Dönem II. Yazılı Sınavı	288
Dinleme ve Konuşma Sınavları	290
Yazma Etkinliği	291

Cevap Anahtarları	293
-------------------------	-----

DEFTERİMİ TANIYORUM

ÖĞRENME ALANI

İlgili öğrenme çıktısının detaylı bir şekilde konu anlatımı yer almaktadır.

ETKİNLİK

İlgili öğrenme çıktısına ait bol sayıda ve çeşitlikte etkinlikler yer almaktadır.

İZLEME TESTİ

İlgili öğrenme çıktısına ait temel düzeyde soruların yer aldığı, öğrenme çıktısının pekiştirilmesinin amaçlandığı bölümdür.

YAZILIYA HAZIRLIK

Yıllık plana göre yazılı tarihlerinin olduğu konuları kapsayacak şekilde hazırlanan çalışmalardır.

KONU KAVRAMA TESTİ

İlgili konuya ait öğrenme çıktılarının kavrama düzeyindeki sorularla öğrenilip öğrenilmediğinin test edildiği bölümdür.

A B C...

BÖLÜM

1

SÖZCÜKTE ANLAM

T.O.6.5. : Metinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme.

T.O.6.20. : Metindeki söz sanatlarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme.

T.O.6.21. : Metinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme.

T.K.6.22. : Konuşmasını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme.

* Konuşmasında yabancı dillerden alınan ve dilimizde henüz yaygınlaşmamış kelimelerin Türkçelerini kullanır.

NOTLARIM

Lined area for notes.

T.K.6.22. : Konuşmasını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme.

* Konuşmasında yabancı dillerden alınan ve dilimizde henüz yaygınlaşmamış kelimelerin Türkçelerini kullanır.

SÖZCÜKTE ANLAM

YABANCI SÖZCÜKLERE TÜRKÇE KARŞILIKLAR

Bilgi ve iletişim çağında ortaya çıkan kültürel, bilimsel vb. gelişmeler tüm varlıkları etkilediği gibi dili de etkilemektedir. Bu etkileşim sürecinde pek çok dil, farklı oranlarda, yabancı dillerle kelime alışverişinde bulunmaktadır. Ancak her toplum, kendi ana dilinin kimliğini koruyabilmek, onun işleyiş ve ilerlemesinin önünü açabilmek için yabancı dillerden giren sözleri denetim altında tutmak ve olabildiğince o sözlere kendi dilinde karşılıklar bulmak zorundadır. Bu yapılamadığı zaman, o dile yalnız yabancı sözler girmekle kalmaz, dilin sistem yapısını bozar ve onu yozlaşmaya doğru sürükleyebilir.

Aşağıdaki tabloda dilimize giren bazı yabancı sözcüklerin Türkçe karşılıkları verilmiştir.

Yabancı Sözcük	Türkçe Karşılığı
Puzzle	Yapboz
Aktivite	Etkinlik
Legal	Yasal
Referandum	Halk oylaması
Negatif	Olumsuz
Nötr	Etkisiz
Plaj	Kumsal
Natürel	Doğal
Online	Çevrim içi
Efor	Çaba

Yabancı Sözcük	Türkçe Karşılığı
Sembol	Simge
Alternatif	Seçenek
İllegal	Yasa dışı
Restorasyon	Yenileme
Sömestir	Yarıyıl
Sansasyonel	Çarpıcı
Etap	Aşama
Astronomi	Gök bilimi
Realite	Gerçeklik
Mikro	Küçük

BİLGİ KUTUSU

Hızla üretilen teknoloji ve bilgi, farklı diller kullanan toplumlarla kurulan ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel bağlar, yabancı dilde yazılan eserlerden yapılan çeviriler ve yabancı dillere duyulan özenti bir dile yabancı kelimelerin girmesinin başlıca nedenleri olarak görülmektedir.

BİLGİ KUTUSU

Türkçenin en çok sözcük aldığı diller:

1. Arapça
2. Fransızca
3. Farsça
4. İngilizce
5. Rumca

BİLGİ KUTUSU

Türk Dil Kurumu,
12 Temmuz
1932'de
kurulmuştur.

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki yabancı sözcüklerin Türkçe karşılıklarını altlarındaki boşluğa yazınız.

① Asparagas
[]	⑤ Rötör
[]	⑨ Notebook
[]	⑬ Global
[]
② Start
[]	⑥ Dinamik
[]	⑩ Elit
[]	⑭ Seans
[]
③ Garanti
[]	⑦ Depresyon
[]	⑪ Mesaj
[]	⑮ Mikser
[]
④ Egzersiz
[]	⑧ Sticker
[]	⑫ Rezervasyon
[]	⑯ Adisyon
[]

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki cümlelerde yer alan yabancı sözcüklerin altını çiziniz, alttaki boşluğa sözcüğün Türkçe karşılığını yazınız.

- İş güvenliği departmanında çalışacak üç kişiye ihtiyacımız var.
.....
- Yeni açılan gromarkette salı günleri ekstra indirimler oluyor.
.....
- Arkadaşlarına karşı agresif tavırlar sergileyince ailesi onu uyardı.
.....
- Kira kontratını yenilemek için ev sahibi ve kiracı bir araya geldiler.
.....
- Dergimizde aktüel konular hakkında yazarların görüşleri yer alıyor.
.....
- Tüm yaramazlıklarına rağmen tolerans gösterip sana ses çıkarmadık.
.....
- Günlerdir süren çabamıza rağmen hiçbir reaksiyon vermiyor.
.....

1

İZLEME TESTİ

1. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisinin Türkçesi ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Bu belgeleri hemen printerden çıkarabilir misiniz? (yazıcı)
- B) Adisyonu görünce hepimizin ağzı açık kaldı. (hesap fişi)
- C) İşimizi geliştirmek için yeni bir perspektife ihtiyacımız var. (bakış açısı)
- D) Son zamanlarda monoton bir hayat sürüyorum. (bunalım)

2. I. Türk müziğinin starı Ajda Pekkan, Ankara'ya yaz konserleri için geliyor.
- II. Şirketimizin tüm dizaynıyla Ayşe Hanım özel olarak ilgilendi.
- III. Öğretmenimizin gönderdiği linke tıklayıp sınavlara ulaşabildik.
- IV. Matematik ve Türkçeden online ders almaya başladım.

Aşağıdakilerin hangisi numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin Türkçesi değildir?

- A) Ünlü
- B) Tasarım
- C) Bağlantı
- D) Çevrim içi

3. Aşağıdakilerin hangisinde yabancı sözcüğün Türkçe karşılığı yanlış verilmiştir?

- A) Mantalite - Taktik
- B) Randıman - Verim
- C) Kompleks - Karmaşık
- D) Jenerasyon - Kuşak

4. Aşağıdakilerin hangisinde tüm sözcükler Türkçe kökenlidir?

- A) Tasarım - anons - koordinasyon
- B) Ölçüt - çıktı - trend
- C) Sunum - sınıflandırma - varış
- D) Dizayn - taklit - izolasyon

5. Dünya ülkelerinin tamamını ilgilendiren birçok sorun vardır. Çevre kirliliği, küresel ısınma, bulaşıcı hastalık, kıtlık, aşırı hareketsiz yaşam, iklimlerin değişmesi, obezite gibi
- I II
- problemler küresel sorunlara örnek olarak gösterilebilir.
- III

Bu sorunlar ilerde tüm insanlık için büyük problem oluşturacaktır.

IV

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangi ikisi aynı anlama gelmektedir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV

6. Ülkesinin tarihine hem bir entelektüel hem de bir edebiyatçı olarak büyük katkılarda bulunmuş bir yazar olan Halide Edip Adıvar, "Mor Salkımlı Ev" adlı eserde çocukluğundan 1918 yılına kadar geçen dönemde tanık olduğu olayları kendi yaşamı ekseninde anlatmıştır.

Aşağıdaki sözcüklerden hangisi bu parçada geçen yabancı bir sözcüğün Türkçe karşılığıdır?

- A) Devir
- B) Şahit
- C) Aydın
- D) Hadise

7. Kurumlarına, ürünlerine yabancı adlar koyanlar ana dillerine yeterince değer vermeyen kişilerdir. Bu kişilerin aykırı tutumlarının sonuçlarını “dil kirlenmesi” diye adlandırmak dile haksızlık olur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yazarın eleştirebileceği bir kurum ya da ürün adı olamaz?

- A) Beytül Hikme Sitesi
B) Milano Kafe
C) Janjan Restoran
D) Güven Boya

8. I. Absürt – saçma
II. Komünikasyon – iletişim
III. Link – bağlantı
IV. Doküman – araştırma

Numaralanmış yabancı sözcüklerin hangisinin Türkçe karşılığı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

9. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “uyum” anlamına gelen yabancı bir sözcük kullanılmıştır?**

- A) Bu agresif tavırların iş görüşmelerinde bizi zor durumda bırakıyor.
B) Üç ay önce atandığım bu okula adapte olmakta sorun yaşıyorum.
C) Kaza sonrası arabanın airbagleri patlayınca yara almadan kurtulduk.
D) Okulun son günleri birbirinden eğlenceli aktiviteler gerçekleştirilecek.

10. • Yaptığımız anlaşma ile uluslararası bir firmanın distribütörlüğünü yapacağız.
• Dublajını gerçekleştirdiğimiz film, Avrupa’da en çok izlenenler arasına girmiş.
• Bankadan gelen ekspert, evin bedelini beklentimizin çok altında göstermiş.
• Yürüyüş yaptıktan sonra egzersiz de yaparsan istediğin vücuda sahip olabilirsin.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlelerdeki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin Türkçe karşılığı değildir?

- A) Seslendirme
B) Alıştırma
C) Yayımcı
D) Dağıtıcılık

11. **Aşağıdakilerin hangisinde yabancı sözcüğün Türkçe karşılığı yanlış verilmiştir?**

- A) Efor – Çaba
B) Ekstra – Fazladan
C) Faal – Etkin
D) Global – Uluslararası

12. **Aşağıdakilerin hangisinde tüm sözcükler Türkçedir?**

- A) Handikap – hit – imtiyaz
B) İskonto – yalıtım – kuşak
C) Jeoloji – değer – evren
D) Alıcı – yerleşke – tuzak

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

ÇOK ANLAMLILIK

Dilin anlamlı en küçük parçasına sözcük denir. Sözcükler, dilimizdeki kavramları ve nesneleri karşılar. Sözcükler, bir anlamı karşılarken anlam genişlemesine uğrayarak zamanla ilk anlamının dışında yeni anlamlar kazanır. Birden fazla anlamı olan bu sözcüklere **çok anlamlı sözcükler** denir.

“Çevirmek” sözcüğü

- Geçit törenlerinde yürürken protokole yüzümüzü **çevirdik**.
cümlesinde “bir şeyin yönünü değiştirmek” anlamında kullanılmıştır.
- Televizyonun düğmesini **çevirirken** kopardı.
cümlesinde “döndürerek hareket ettirmek” anlamında kullanılmıştır.
- Annem tek maaşla bütün evi **çeviriyordu**.
cümlesinde “yönetmek, idare etmek” anlamında kullanılmıştır.

Bir sözcük, hem gerçek hem mecaz anlamda kullanılabilir. Bu anlamlar o sözcüğün “çok anlamlı” olduğunu gösterir.

Gerçek Anlam Salonda yer alan avizenin ışığı odayı aydınlatmıyordu.

Mecaz Anlam Öğretmenim bende ışığı daha üçüncü sınıftayken görmüştü.

Terim Anlam Fen bilimleri dersinde ışık kaynakları konusunu işleyeceğiz.

GERÇEK ANLAM

Bir sözcüğün söylendiğinde akla gelen ilk anlamına **gerçek anlam** denir.

- Tutunduğum dal o kadar inceydi ki birden kırıldı.
Gerçek anlam **Gerçek anlam**
- Deniz her sene bu ay köpürmeye başladı.
- Küçüklükten beri karanlıktan korkardım.
- Geç gelen öğrenciler boş koltuklara oturdu.
- Hava sıcaklığı otuz dereceden fazlaymış.
- Sivri uçlu bir sopayla oyun oynuyorlar.

DOĞRU / YANLIŞ

- Kitapçıdan yeni bir kitap aldı.
- Bu şişe iki litre yağ aldı.

“Almak” **sözcüğü** bu cümlelerde iki farklı anlamda kullanılmıştır.

☒ DOĞRU

☐ YANLIŞ

BİLGİ KUTUSU

Bir sözcüğün birden çok gerçek anlamı olabilir.

BİLGİ KUTUSU

“Sözlük anlamı”, “ilk anlam” ya da “temel anlam” ifadeleri gerçek anlam yerine kullanılabilir.

NOTLARIM

BİLGİ KUTUSU

Kimi sözcüklerin akla gelen ilk anlamı aynı zamanda o sözcüğün terim anlamıdır.

UYARI

Bilim, sanat, meslek dallarının adları terim anlam değildir. Örneğin "tıp" sözcüğü terim anlamı değildir. Ancak "tıp" alanına özgü kullanılan "anestezi" sözcüğü terim anlamıdır.

YAZIYORUM

Aşağıdaki boş alanlara matematik ile ilgili üç terim yazınız.

NOTLARIM

MECAZ ANLAM

Bir sözcüğün gerçek anlamını yitirerek kazandığı yeni anlama **mecaz anlam** denir.

- Yeni gelen çocuk ince davranışlı ve hâlden anlayan biriydi.
Mecaz anlam
- Babam beni arabanın içinde görünce köpürdü.
- Yaşanan karanlık günlerden sonra herkes biraz durgunlaştı.
- Bu sıcak karşılamanız için teşekkür ederiz.
- Otobüsten inenler boş gözlerle etrafa bakındı.
- Sivri bir adam olduğundan pek sevilmeydi.

TERİM ANLAM

Bir bilim, sanat, meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir anlamı olan sözcüklere **terim anlamı** denir.

ALTİGEN

Duyduğumuz an aklımıza "altı kenarı bulunan şekil" anlamını getirdiğimiz bu sözcük, aynı anda bir matematik terimidir.

- İzlediğimiz ikinci skecin konusu, sonsuz yalnızlığı.
- Hakem, ceza sahası içinde düşürülen oyuncu için "Penaltı yok." dedi.
- Aldığımız sayıyla maçı son sete taşıdık.
- Sınav heyecanı ile sözcüğün kökünü yanlış bulmuş.
- Süveyş'ten geçen gemileri boğazda denetliyorlar.
- Beraat kararını duyunca çok mutlu olduk.

TERİM ANLAM

DİL BİLGİSİ	MÜZİK	FUTBOL	TİYATRO
- Şiir - Hikâye - Virgöl	- Nota - Es - Sol anahtarı	- Ofsayt - Forvet - Gol	- Kulis - Perde - Sufle

YAN ANLAM

Sözcüğün temel anlamına bağlı kalınarak benzetme yoluyla oluşturulan anlama **yan anlam** denir. Yan anlam da sözcüğün gerçek anlamıdır.

- Masanın ayağı kırıldı.
Bu cümledeki "ayak" sözcüğü yan anlamda kullanılmıştır. Gerçek anlamıyla benzerlik ilişkisi kurulmuştur.
- Caddenin ağızına oturmuş, dolmuş bekliyordu.
- Çekmecenin gözünde yer alan dosyaları istiyorum.

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki terim anlamlı sözcükleri ait olduğu alana yazınız.

Sindirim	Faul	Ritim	İletken	Pas	Nokta	Kostüm	Fiil
Kare	Onaltılık	Tuval	Dekor	Desen			

1	2	3	4	5	6
Spor	Müzik	Türkçe	Tiyatro	Resim	Fen Bilimleri

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin gerçek anlamlı mı, mecaz anlamlı mı olduklarını karşlarına yazınız.

1	Eskiden mayıs ayında havalar bu kadar <u>soğuk</u> olmazdı.	
2	Çocuğunun <u>parlak</u> bir geleceğinin olması için çok çalışıyor.	
3	Emrah'ın gerçek <u>yüzünü</u> en sonunda bütün sınıf gördü.	
4	Okullarda öğretimden çok <u>eğitime</u> önem verilmelidir.	
5	Bugüne kadar gördüğüm en <u>açık</u> fikirli kişiydi.	
6	Çocuklara her gün mutlaka dikkatli olmalarını <u>öğütlerdi</u> .	
7	Gamze'nin yaşadıklarını başka biri yaşasa <u>kaldıramazdı</u> .	
8	Eli o kadar <u>ağırdı</u> ki bir işi uzattıkça uzatırdı.	
9	Yeni aldığım şampuan, gözlerimi <u>kaşındırıyor</u> .	

ETKİNLİK – 3

Aşağıdaki cümlede yer alan terim anlamlı sözcüklerin altını çizip sözcüğün hangi alana ait olduğunu yazınız.

- 1 Millî Takımımızın Letonya'ya attığı gol, ofsait gerekçesiyle iptal oldu.
.....
- 2 Ek-fiilin ikinci görevini bir türlü ezberleyemedim.
.....
- 3 Karenin bütün kenarlarının uzunluğu birbirine eşittir.
.....
- 4 İzlediğimiz oyun iki perdeden oluşan bir dramdı.
.....
- 5 Kaplumbağa Terbiyecisi tablosu Osman Hamdi Bey'e aittir.
.....

ETKİNLİK – 4

Aşağıdaki cümlelerde mecaz anlamda kullanılan ifadelerin altını çiziniz.

- 1 Olaylara sana söylediğim açıdan bakarsan doğru yolu görebilirsin.
- 2 Hayvanın tatlı bakışları hepimizin yüzünü güldürdü.
- 3 Görevlendirme olarak gittiğim okula bir türlü ısınamadım.
- 4 Değişik ayak oyunları bizi yarışmadan attırmaya çalışıyor.
- 5 Otelin bugünkü menüsüne gerçekten bayıldım.
- 6 Acı tecrübelerimi ders almak isteyenlere anlatabilirim.
- 7 Bir aya kalmadan bu işin kokusu çıkar diye düşünüyorum.
- 8 Geçmişte yaşadığı olumsuz olaylar onda derin izler bırakmış olmalı.
- 9 Yumuşacık kalbiyle şimdiye kadar kimseye kötü bir söz söylememiştir.
- 10 Patronumun verdiği işi zamanında teslim edemezsem biterim.

1. “Soğuk” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) Buz tırmanışı, soğuk kış günlerinde yapılabilecek heyecanlı sporlardan biri.
- B) Soğuk içecekler vücudumuzun normal ısısının düşmesine neden olur.
- C) Aldığı yiyeceklerin bazıları soğuk ortamda bekletildiği için bozulmuş.
- D) Yeni bir kayak takımı alma isteği soğuk karşılanınca eve gitmek istemedi.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “doğru” sözcüğü terim anlamda kullanılmıştır?

- A) Bu yoldan denize doğru yürürsen bizim eve ulaşırsın.
- B) Benimle doğru konuş, diyerek uzaklaştı arkadaşından.
- C) Dedemin saati kesinlikle doğrudur, hiç yanıldığını görmedim.
- D) Matematik dersine tahtaya bir doğru çizerek başladık.

3. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimelerden hangisi gerçek anlamı dışında kullanılmıştır?

- A) Yetenekleri ve zekâsıyla takım arkadaşları içinde kısa zamanda sivrildi.
- B) Şiirlerini yazdığı defterin bazı bölümlerinin silinmesine çok üzülmüştü.
- C) İşlerin başarılı bir şekilde sürdürülmesinde hiçbir engel olmadığını söyledi.
- D) Hafta sonları trafik çok yoğun olduğu için toplu taşıma araçlarını kullanıyordu.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcük yanlış anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Sertçe çekince kapının kolu elimde kaldı.
- B) Köpeğin dişleri kırılınca veterinerine gittik.
- C) Burnu kanayan çocuğa peçete verdiler.
- D) Ağzındaki sakızı hemen çıkarır mısın?

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “kopmak” kelimesi gerçek anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) Ceketin kol düğmesinin koptuğunu henüz fark edemedi.
- B) Salıncağın ipi kopunca kendini yerde buldu.
- C) Akşamki fırtına nedeniyle kopan ağaç dalları yolu kapatmıştı.
- D) Eşyaları yeni evime taşıdım ama kollarım koptu.

- 6. I. Bu sert yatak nedeniyle uyumak imkânsız.
- II. Yumuşak bir ses tonuyla başladı veda konuşmasına.
- III. Karşı daireden gelen keskin koku tüm binayı sardı bir anda.
- IV. Gözlerindeki o sıcacık gülümsemeyi yıllar geçse de unutamam.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde mecaz anlamlı sözcük yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

7. I. Sorunu kökten çözebilmek için İzmir'e kadar gitmiş.
II. Bu şarkının bestesini genç bir sanatçı yapmış.
III. Cümleyi öğelere ayırırken önce yüklemi bulmalısın.
IV. Oyunun ikinci perdesi çok eğlenceliydi.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

8. • O lokantanın adı çıkmış, yoksa yemekleri iyi değil.
• Çocukların birbirine değişik adlar takmasına engel olun.
• Doktora benim adımlı verirsen sana yardımcı olur.
• Yeni doğan kızına güzel bir ad koymak istiyor.

Bu cümlelerde deyim içinde geçen "ad" kelimesi kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

9. "Seçmek" kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde "görmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Kitaplardan hangisini seçeceğime karar veremedim.
B) Anneannem yaşlı ama gözleri her şeyi seçiyor.
C) Sınıfımıza yeni başkan olarak Ali'yi seçtik.
D) Arkadaş seçimi öğrencinin başarısını etkiler.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "bakmak" kelimesi diğerlerinden farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) Denize, balıklara bakmak insana mutluluk veriyor.
B) Yıldızlara dürbünle bakmak çok zevkliydi.
C) Ben yemek yaparken kardeşine bakar mısın?
D) Gün boyu televizyona bakmak insanı olumsuz etkiler.

11. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisi gerçek anlamlı değildir?

- A) Portakal kabuklarının kokusu bütün odayı kaplamıştı.
B) Resimleri çerçeveletip duvara asmak istiyordu.
C) Acı günlerin ardından sonunda huzura kavuşmuştu.
D) Elektriklerin sık sık kesilmesine çok kızıyorum.

12. Sözcüklerin zaman içinde farklı nedenlerle değişik durumlar için kullanılmasına, bir sözcüğün birden fazla anlam taşımasına çok anlamlılık denir.

- I. Biraz avans istemek için bugün muhasebecimi göreceğim. (Yanına gidip konuşmak)
II. Okuldan sonraki görüşmelerimizde edebiyat ve sanat üzerine konuşurduk. (Sohbet etmek)
III. Benden aldığın kitabı getirmen için sana iki gün süre tanıyorum. (Sorumlu bilmek)
IV. Mal sahibi olduğum için benden izin almanız gerekiyordu. (Bir şey yapmak için onay sağlamak)

Numaralanmış cümlelerdeki altı çizili ifadelerden hangisi, yay ayrıç içindeki anlamına uygun kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

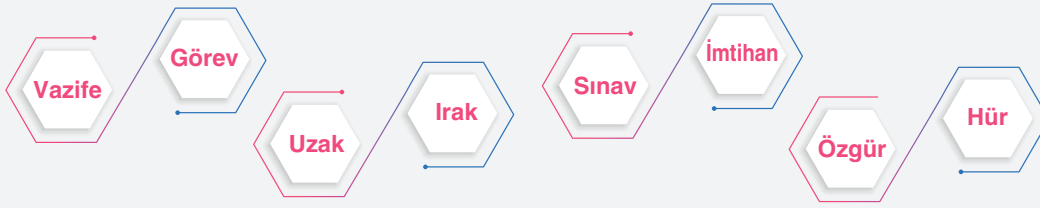

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları ve okunuşları farklı olmasına rağmen tam olarak aynı anlamı taşıyan sözcüklere **eş anlamlı sözcükler** denir.

Eş anlamlı sözcükler, birbirlerinin yerine kullanılabilir.

- Adınızı söyler misiniz?
İsminizi söyler misiniz?
- Başıma bir cisim isabet etti.
Kafama bir cisim isabet etti.
- Bir doktora görünseniz iyi olacak.
Bir hekime görünseniz iyi olacak.

Bir sözcüğün eş anlamlısı, kullanıldığı cümleye göre değişebilir.

- Şeftaliler iyice büyümüş.
Bu cümledeki "büyümek" sözcüğü, "olgunlaşmak" anlamında kullanılmış.
- Ona karşı hayranlığım gittikçe büyüyor.
Buradaki "büyümek" sözcüğü "artmak" anlamında kullanılmış.

ZİT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Karşıt kavramları karşılayan, anlamları bakımından birbirleriyle çelişen sözcüklere **zıt anlamlı sözcükler** denir.

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

Eş Anlam

Zıt Anlam

Sesteşlik

EVET / HAYIR

- Talebe
- Mektep

Bu iki sözcük eş anlamlı mıdır?

☒ EVET

☐ HAYIR

YAZIYORUM

Aşağıdaki sözcüklerin zıt anlamlarını yazınız.

Gelecek :

Yavaş :

İleri :

NOTLARIM

BİLGİ KUTUSU

Bir sözcüğün olumsuz, onun zıt anlamlısı değildir. “Başlamak” sözcüğünün olumsuzu “başlamamak”, zıt anlamlısı ise “bitirmek” sözcüğüdür.

YAZIYORUM

Aşağıda verilen sözcüklerin hem karşıt anlamını hem de olumsuzunu yazınız.

GEL

Karşıt :

Olumsuzu :

İYİ

Karşıt :

Olumsuzu :

GÜL

NOTLARIM

Bir sözcüğün zıt anlamlısı, kullanıldığı cümleye göre farklılık gösterebilir.

- Üzerini ince giyinmişti.
Bu cümledeki “ince” sözcüğünün zıt anlamlısı “kalın” sözcüğüdür.
- Ne kadar ince bir insan olduğunu davranışlarıyla herkese gösterdi.
Bu cümledeki “ince” sözcüğünün zıt anlamlısı, “kaba” sözcüğüdür.

Sözcükleri zıt (karşıt) anlamlı kabul edebilmemiz için sözcüklerin her ikisinin de gerçek ya da mecaz anlamı olması gerekir.

- Elektrikler olmadığı için her yer karanlık.
“Karanlık” sözcüğü gerçek anlamda kullanılmış.
 - Aydınlık bir hayatı vardı.
“Aydınlık” sözcüğü mecaz anlamda kullanılmış.
- Dolayısıyla bu cümlelerde geçen “karanlık” ve “aydınlık” sözcükleri birbirinin zıddı değildir.*

EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜKLER

Yazılış ve okunuşları aynı, anlamları birbirinden tamamen farklı olan sözcüklere **eş sesli (sesteş) sözcükler** denir.

YAŞ

BİN

DOLU

KIR

GÜL

AT

DİK

DÜŞ

Eş anlamlı sözcükler, birbirlerinin yerine kullanılabilir.

Şapka (düzeltme – inceltme) işareti (^) olan sözcükler ile şapka işareti olmayan sözcükler arasında sesteşlik özelliği aranmaz. Çünkü bu sözcüklerin hem yazılış hem okunuşu farklıdır.

Örnek: Hala - hâlâ, alem - âlem, kar - kâr, adet - âdet...

YAKIN ANLAM

Yakın anlam, bir kelimenin anlamının başka bir kelimeyle benzer veya ilişkili olması durumunda kullanılan bir ifadedir. Bu sözcükler birbirinin yerine kullanıldığında aynı anlamı vermez.

- Alçalmak – İnmek
- Yollamak – Göndermek
- Bakmak – Görmek
- Çalışmak – Çabalamak
- Yalan – Yanlış

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki bulmacada yukarıdan aşağıya, soldan sağa “mana, mektep, ilan, eser, çabuk, vazife” sözcüklerinin eş anlamları gizlenmiştir. Bu sözcükleri bulmacadan bulunuz.

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki cümlelerde yer alan sesteş sözcüklerin altını çizip sesteşini cümlede kullanınız.

1

Her yaz tatile, Antalya'ya, giderdi.

2

Kır saçlı bir adam olaya şahitlik etti.

3

Bahçeye fidanları büyük bir özenle diktik.

4

Yemeğin üzerine demli bir çay iyi gider.

5

Duvarın grinin tonlarında bir renge boyanmasını istiyorum.

6

Evdeki gereksiz eşyaları çöpe attım.

ETKİNLİK – 3

Yandaki bulmacayı, verilen yönergeye uygun olarak doldurunuz.

Kutuları doldurduktan sonra numaralı anahtar harfleri sırasıyla birleştirip anahtar sözcük kısmına yazınız.

- A. “Cevap” sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
- B. “Deprem” sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
- C. “Alıcı” sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.
- Ç. “Barış” sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.
- D. “Faydalı” sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
- E. “Anı” sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
- F. “Cesur” sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.

A.	1						
B.							
C.		2					
Ç.					3		
D.						4	
E.				5			
F.							

ANAHTAR SÖZCÜK

1.	2.	3.	4.	5.

ETKİNLİK – 4

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerleri örnekteki gibi doldurunuz.

	Sözcük	Olumsuz	Zıt Anlamlısı
1	Susmak	Susmamak	Konuşmak
2	Isınmak		
3			Çıkmak
4	Nesnel	Nesnel değil	
5		Oturmamak	
6	Pahalı		Ucuz
7			Hatırlamak
8			Uyanmak